
shUdrAmuniH balarAmadAsaH

శూద్రమునిః బలరామదాసః

Document Information

Text title : balarAmadAsaH

File name : balarAmadAsaH.itx

Category : misc, article, pradIptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : August 4, 2021

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 5, 2021

sanskritdocuments.org

శూద్రమునిః బలరామదాసః

లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః

మధ్యయుగీయ ఓడిఆ సాహిత్యస్య ప్రఖ్యాత సాహిత్యికః పంచుసఖిషు జ్యేష్ఠో
బలరామదాసః అన్యతమః విలక్షణప్రతిభాసంపన్నశ్చ బభూవ । ఆసౌ మహాత్మా న కేవలం
జ్ఞానిభక్తేషు సమ్మానిత అపితు మహాత్మనా చైతన్యేనాపి అభినన్దితః ఇతి చైతన్యభాగవతే
చైతన్యచరితామృతే చ ప్రామాణిక-విషయః । శ్రీజగన్నాథస్య అన్యభక్తేషు బలరామః
శ్రేష్ఠతమః జ్ఞాసీనామగ్రగణ్య ఆసీత్ ।

యద్యపి అన్య మహానుభావస్య జన్మవిషయే వంశానుచరిత-విషయే చ కిమపి విశేషతథ్యం
న సముపలభ్యతే తథాపి ఆసౌ మహాపురుషః ౧౪౭౨ ౧౪౮౪ వా శ్రీష్టాబ్ద-మధ్యే
(కోణార్క) గోప అన్తర్గత “ఏరబంగ” నామకే స్థానే ఏకస్మిన్ శుద్రపరివారే ఉత్కలరాజ్యే
జనిమలభత । తత్ర అధ్యాపి తస్య స్మృతయః మిలన్తి । యథా బలరామస్య మన్దిరం విద్యతే
। ఏరబంగస్య అనతిదూరే “బేగునిఆ” ఇతి స్థానే తస్య సమాధిపీఠో వర్తతే । కవిః వైష్ణవ
ఆసీత్ మాత్ర న సన్న్యాసీ, వస్తుతః ఆదర్శో గృహీ ఏవ । జగమోహన రామాయణస్య
అన్తిమే కాణ్డే కవినా ప్రోక్తమ్-

“భావగ్రాహీ ప్రభు మోతే దయా కలే ।
హృదయరే వసి మోతే రామాయణే కహిలే ॥

సే ప్రభు కవిత్వ ఆటై ఏధిర ।
లోభే మోహర నామ భణాఇలి గ్రన్ధర ॥

పణ్డిత జన శుణి న ధర మో దోష ।
సముద్ర పంహారిబాకు కలంబ సాహస ॥

నారాయేణ ప్రసాదే భవసిన్ధు తరి ।
ఏహా జాణిణ శరథా హోఇలా మోహోరి ॥

జన్మేణ శూద్ర ముంహి అలప వయేస ।
గ్రన్ధ కరివా కాలే వయస వతిశ ॥

దారా సుత ధన సుఖ భోగ శిరీ ।

అరోగీ దాతాపణ దేఇభన్తి హరి ॥

ఏ మర్త్యలోకే ముం జగన్నాథ సేవివి ।
ఇహా హోఇలే పుణ వైకుణ్ణకు యివి ॥ ” ఇతి । ”

ఈశ్వరదాసస్య చైతన్యభాగవతే సః యాజపుర ప్రదేశే చన్ద్రపురే అజాయత ఇతి లిఖితమస్తి । కిన్తు దార్ధ్యతాభక్తి రసామృత-పున్తకే సః సపరివారం పుర్యాం అవసత్ ఇతి జ్ఞాయతే । అస్య పితా సోమనాథ మహాపాత్రః మాతా చ యమునాదేవీ ఆస్తామ్ । తస్య పితా ప్రతాపరుద్ర దేవస్య కర్మచారీ ఆసీత్ । అన్తే సోఽపి ప్రతాపరుద్ర దేవస్య రాజభవనే రాజసేవాం కృతవాన్ । చైతన్యదేవస్య సమ్మేలనేన తేన రాజసేవాం విహాయ వైష్ణవధర్మం గృహీతవాన్ । ఏకదా సః జగన్నాథమన్దిరస్థిత ముక్తిమణ్ణపసభాయాం వేదాన్తశాస్త్రే పణ్ణితగోష్ఠీషు భాగం గృహీతవాన్ । కిన్తు తదాసీన్తన పణ్ణితాః తం శూద్ర ఇతి మన్యమానాః అనాదరం కృతవన్తః । అత్యధిక భావప్రవణతా సకాశాత్ కేచన తం మత్త బలరామ ఇతి కథయన్తి । తత్ప్రొక్త భగవద్గీతాయాం తేన స్వపరిచయః ఇదృశః ప్రదత్తః-
మహాపాత్ర సోమనాథ తనయే ।

బలరామదాస గీతారే కహే ॥ అపి చ రామాయణ్యు ఆదికాణ్డే తేన భణితమ్ ।
“సోమనాథ మహాపాత్ర కోలే హోఇలి సమ్భూత ।
ఏహుం పితా మోర విష్ణురే భకత ॥

తేణు జగన్నాథ మోతే దయా కలే ।
రామాయణ గ్రన్థ మో ముఖే వఖాణిలే ॥

మహామస్త్రివర సోమనాథ మహాపాత్ర ।
బలరామ దాస ముం యే తాహంకర పుత్ర ॥ ” ఇతి ।

బలరామదాస ఏకాధారేణ కవిః సాధకః భక్తశ్చ । ప్రత్యేకక్షేత్రే స అనన్యగుణసంపన్న ఆసీత్ । భక్తిసాహిత్యపరంపరాసు జ్ఞాన-యోగ-భక్తినామేకీకరణం తస్య అనవద్య-కృతిసు అన్యతమమ్ । ఉత్కలీయ వైష్ణవ ధర్మస్య పఞ్చసాధకాః “పఞ్చసఖా” ఇతి ఉత్కలభాషయా పరిచితాః సన్తి । బలరామ-జగన్నాథ-అచ్యుతానన్ద-యశోవన్త-అనన్దదాసాః పఞ్చసఖాయః భవన్తి । అచ్యుతానన్దస్య “శూన్యసంహితా” యాం యశోవన్తస్య “చౌరాశీ-ఆజ్ఞా” యాం చ పఞ్చసఖీనాం సమ్మ్యక్ సూచనా మిలతి । కిన్తు చైతన్య చరితామృతే చైతన్య భాగవతే చ ఏతేషాం విషయే న కిమపి తథ్యం సముపలభ్యతే । దివాకరదాసస్య జగన్నాథ చరితామృతే బలరామదాస విషయే లిఖితమాస్తే । ౧౫/౦౯/౧౫౧౦ శ్రీష్టాబ్దే చైతన్యేన సహ బలరామస్య సంయోగో విహితః । చైతన్యదేవః బలరామస్య ప్రతిభయా విముగ్ధోఽభూదితి కతిపయేషు గ్రన్థేషు

ఉపలభ్యతే | కథ్యతే బలరామో వేశ్యాసక్త ఆసీత్ | యమునానామ్ని కామపి వేశ్యాలయం
సః ప్రత్యహం గచ్ఛతి స్మ | ఏకదా రథయాత్రాకాలే సహసా వేశ్యాగృహాదాగత్య సః
రథముపరి ఆగతవాన్ | సేవకాః బలరామం వారితవన్తః | తదా బలరామః సముద్రతీరం
గత్వా తత్ర సికతాభిః రథం నిర్మాయ రథయాత్రాం కృతవాన్ | అత్ర బడడాణ్ణే రథః
న చలితః | పశ్చాత్ జగన్నాథస్య స్వప్నాదేశేన రాజా బలరామం క్షమాం యాచిత్వా
ససమ్మానం తం పునః రథం ప్రతి ఆనీతవాన్ | వస్తుతః యమునా న వేశ్యాఽఽసీత్ |
జగన్నాథస్య పరమా సాధికా ఆసీత్ | జగన్నాథస్య నిర్దేశేన హి బలరామః ప్రత్యహం
యమునాగృహం గచ్ఛి స్మ |

బలరామదాసః సిద్ధసాధకస్థథా ప్రఖ్యాతో హఠయోగీ ఆసీత్ | పిణ్ణ-బ్రహ్మణ్ణతత్వేషు తస్య
సాధనా బలీయసీ ఆసీత్ | ప్రబుద్ధ-బలరామస్య జగన్నాథే ఆసీత్ అఖణ్ణ విశ్వాసః
| తన్మతానుసారం జగన్నాథః స్వయం వైకుణ్ణవాసీ | పురీ ఏవ నిత్యధామ |
కాయాసాధనయా హి మోక్షప్రాప్తిః చరమలక్ష్యమ్ | ఏతద్ బలరామదాసస్య ముఖ్య-
దర్శనమ్ | జ్ఞాన-యోగ-భక్తీనాం సమీకరణార్థం హి బలరామస్య ప్రయాసోఽత్ర సిద్ధః |
|

బలరామదాస ఆసీత్ జాతిస్మరః | సారలాదాసః గోరక్షనాథ ఇవ తత్పూర్వజన్మవృతాన్తః
తేన బహుషు గ్రన్థేషు సముల్లిఖితః | తథాహి రామాయణస్య లంకాకాణ్డే-

“ముం బలరామదాస రామాయణ అబతారే ధిలి |
దిహుడి ధరిణ ము సమస్త దేఖిలి ||

మతే ఆజ్ఞా దేవే మర్త్య పురకు యిబు |
కలియుగే శూద్రముని హోఇణ జనమిబు ||

జన్మహుం వర్ణకథా సుమరిబు తుహి |
శ్రీజగన్నాథ ప్రభు యే మోహర గోసాంజ్ | ఇతి | యది వా బలరామః శూద్ర ఆసీత్
కిన్తు న అధమః నాపి పతితః నాపి అజ్ఞానీ ఏవ | కవేః వినమ్రతా హి తస్య స్వభావం
ప్రమాణయతి | తదుక్తిః అయోధ్యా కాణ్డే-

“ముంహి పామర యే విశేషే శూద్రయోని |
సుజ్ఞ జనే కోప న కరిబే ఏహా శుణి ||

నీలగిరి జగన్నాథ కిఛు దయా కలా |
తేణు నే గ్రన్థమో హృదరు స్ఫురిలా ||

బలరామ దాస ముం శ్రీహారి నేబక |
శుణి ఉపహాస న కర దుష్ట లోక ” ||

తన్మతానుసారం మనుష్యః బ్రాహ్మణగృహే జాతే సతి న బ్రాహ్మణో భవతుం పారయతి,
 కర్మ మనుష్యం బ్రాహ్మణం కరోతి శూద్రం వా కరోతి । తస్మాత్ కర్మ ప్రధానమత్ర ।
 పురాణాలోచన-శాస్త్రాలోచన-సభాయాం తస్య సదైవ యోగదానమాసీత్ । బలరామదాసస్య
 ప్రతిభాం సన్దర్శ్య తదాసీం బ్రాహ్మణానాం ఇర్వా సీమా లంఘితా । ఏకదా ముక్తిమణ్డపే
 భగవద్గీతా-ఆలోచనా ప్రసంగే శూద్రో బలరామః ఉపస్థిత ఆసీత్ । పణ్డిత-బ్రాహ్మణాస్తం తత్ర
 దృష్ట్వా భర్సితవన్తః । తం వితాడయితుం రాజానం ప్రతాపరుద్రదేవం అనురోధితవన్తః
 । కిన్తు ఏకేన శూద్రముఖేన వేదోచ్ఛారయితుం బలరామః బ్రాహ్మణానాం సమ్ముఖే
 ప్రతిజ్ఞాం కృతవాన్ । తదా పణ్డితాః జనైకం ముక-వధిర-భిక్షుక-హరిదాసం ముక్తిమణ్డపం
 ప్రతి ఆసీతవన్తః । యదా బలరామః హరిదాసస్య మన్తకన్పర్కం కృతవాన్ తదా స
 నిరర్గలతయా వేదహారం చకార । ఏతద్దృష్ట్వా పణ్డితాః ఆశ్చర్యచకితాః బభూవుః ।
 రాజా బలరామస్య అలౌకికతాం సన్నిరీక్ష్య ప్రసన్నోఽభూత్ । ససమ్మానం బలరామం
 ప్రణామం చకార । శ్రూయతే జగమోహన-రామాయణ-రచనావసరే బలరామదాసః ప్రభు-
 జగన్నాథేన సహ లంకాం గతవాన్ । తస్మిన్నేవ కాలే జగన్నాథః బలరామాయ కిమపి
 సువర్ణహారం రక్షణాయ ప్రదత్తః । ప్రాతః శ్రీమన్దిరే సేవకైః జగన్నాథ సమీపే హారో న
 దృష్ట్వః । అత్ర బలరామః జగన్నాథస్య హారం స్వ సమీపే దృష్ట్వా తస్మై ప్రత్యావర్తయితుం
 శ్రీమన్దిరమాగతవాన్ । సర్వే బలరామం చౌర ఇతి కథితవన్తః । కారాగారేఽపి నిపతితః
 సః । రాత్రౌ స్వప్నే బలరామస్య స్వరూపం మహాప్రభోః జ్ఞాత్వా క్షమాం యయాచ
 కారాముక్తం చ చకార రాజా । జగన్నాథః సదైవ సిద్ధ-యోగినిభిః ప్రపూజితః ఇతి బలరామ
 అభాణి ।

బలరామదాసః రామతారకమన్తస్య సిద్ధసాధక ఆసీత్ । సమగ్ర-మధ్యయుగీయ-
 సాహిత్యేషు బలరామస్య కతిపయాని సాహిత్యాని కుసంస్కారాది క్షేత్రేషు సమాజవిప్లవస్య
 వహ్నిం ప్రజ్వాలయన్తి । సమ్మాజ సంస్కారకార్యేషు సహాయకాః భవన్తి । బలరామస్య
 బహవో రచనావల్యః దృష్టిగోచరా భవన్తి । తేషు జగమోహన రామాయణ(దాణ్డి
 రామాయణ)- బ్రహ్మపురాణ-మహాభారత- చణ్డిపురాణ- లక్ష్మీపురాణ- కురాలపురాణ-
 నామరత్నగీతా-మృగుణీస్తుతి- దుర్గాస్తుతి- కాన్తకోఇలి- కమలలోచన చౌతిషా-వారమాసి-
 భావసముద్ర- వట అవకాశ-భక్తి రసామృత సింధు- సభావినోద- రామవిభా-కృష్ణలీలా-
 రసకేలి- బ్రహ్మణ్డభుగోల- శరీరభుగోల- బేడా పరిక్రమా-అర్జునగీతా- గజనిస్తారణ గీతా-
 భగవద్గీతా- అమరకోశగీతా- గుప్తగీతా- ఛతిశ గుప్తగీతా- గరుడ గీతా-విరాటగీతా-
 గణేశ విభూతి గీతా- గీతాసార-నీలసుందర గీతా- కలిభారత- బౌలా అధ్యాయ- పణస
 చోరీ ఇత్యాది గ్రన్థాః వైశిష్ట్యమావహన్తి । ఏషు గ్రన్థేషు జగమోహన రామాయణం

సాహిత్యదృష్ట్యా అత్యున్నతమ్ । దాణ్ణీ రామాయణం సప్తకాణ్ణ విశిష్టమ్ । మూల-
సంస్కృత-రామాయణస్య స్వాధీనానువాదః । బ్రహ్మాణ్ణ భుగోలః తత్త్వమూలకః । అత్ర
పిణ్ణ-బ్రహ్మాణ్ణవివరణీ సముపలభ్యతే । గుప్తగీతా వా బ్రహ్మగీతా గద్యపద్యయోః
సంగఠనమ్, ఆధ్యాత్మికీ ప్రవృత్తిః । అమరకోషగీతా విరాటగీతయోః బ్రహ్మజ్ఞానం
ప్రచురమ్ । జ్ఞానమాడామణిః గద్యః యోగికః । శ్రీమద్భగవద్గీతా మూలగీతాయాః
సహజ లోకప్రసిద్ధః పద్యానువాదః । లక్ష్మీపురాణం క్షుద్రకావ్యమ్ । నారీసశక్తికరణ-విశుద్ధ-
భక్తేశ్చ ప్రతిపాదనమత్ర । అన్యే గ్రన్థాః ఆధ్యాత్మికచేతనాషు పరిపూర్ణాః । జగమోహన
రామాయణం దాణ్ణీవృత్తేన (విషమాక్షర) లిఖితమస్తి । స్వకీయ మౌలికప్రతిభయా తేన
రామాయణస్య విరచనం కృతమ్ నానువాదేన । తాత్కాలిక సమాజస్య జాతిభేదప్రథాం
విలోక్య సత్పిణ్ణాయై తేన లక్ష్మీపురాణం సంపాదితమ్ । యత్తు సర్వేషాముత్కలీయానాం
గృహే గృహే పరిచితమ్ । మధ్యయుగీయ సిద్ధసాహిత్య పరంపరాయాం తస్య స్థానం
మహాత్వపూర్ణం భజతే । సాహిత్య మాధ్యమేన సః ఆధ్యాత్మికవిప్లవం సృష్టికర్తుం
సమర్థోఽభూత్ । ఓడిఆజాతేః సచ్చిరో నమస్యః ।

— లేఖకః - నన్నప్రదీప్తకుమారః

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

shUdramuniH balarAmadAsaH

pdf was typeset on August 5, 2021

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

